

the Ukrainian emigration is a relentless attempt to root its next generations in the national tradition of collective memory.

In general, for societies in which the state tradition has been interrupted, historical prose can be an essential factor in restoring / maintaining national memory, as well as a means of creating national myths, projecting the past into modern problems of a stateless nation, and preserving national traditions. The historical prose of the Ukrainian emigration was actually focused on these aims, taking responsibility for the nationalist and philosophic perspective rooted in the past in order to preserve and increase it in the future.

The aspiration and experience of Ukrainian emigration in other countries carries a number of tasks that it set for itself. These were, in particular, the preservation of the native language, culture, and creative activity, including historical prose on the themes prohibited in the mainland literature, the formation of the strategy of collective memory through historical prose.

Keywords: Ukrainian emigration, emigrant discourse, historical prose, national identity, Holy Scripture.

**Пузіна О. Людина без шкіри.
Психотип Василя Стуса.**

Брустурів: Discursus, 2022. 160 с.

Двадцять днів, проведених разом із Василем Стусом 1972 р. в камері київського КДБ, дали змогу фаховому лікареві-психіатру Семенові Глузману поставити незалежний «діагноз»: В. Стус — людина без шкіри, яка гостро відчувала фальш, брехню й чужий біль. Такою промовистою і влучною метафорою С. Глузман фіксує одну з ключових відносних констант Стусової індивідуальної своєрідності: йдеться про вразливість людини, яка гостро відчуває. Цей нарис — намагання збагнути спектр душевного життя експансивної постаті В. Стуса, її стабільної внутрішньої конституції зі своїми схильностями, потенціалами й самовираженням, а отже, відчитати форми взаємин письменника зі світом.

На переконання Дмитра Стуса, життя письменника і людини В. Стуса «чимось подібне до світу ідей», що наділені здатністю змінювати реальність. Ця думка, як своєрідна ілюстрація до міркувань Карла Густава Юнга про інтровертний емоційний тип людини, чи не найдоречніше здатна підсумувати здійснену спробу описати Стусову морально-психологічну структуру. Весь окреслений спектр типологічних характеристик В. Стуса, продемонстрованих його особливою творчо-етичною оборонною системою в дії як вираженням своєї мети і змісту, веде до визначення індивіда з таким способом психологічної адаптації (або особистісної установки) як інтроверт із перевагою психологічної функції емоції.

Наші _____
_____ презентації

“The Last Prophet” combines the elements of several genres, the most important of which are three: apocryphal, historical, and didactic.

Mosendz’s work has a complex multifaceted structure. The novel’s three parts have their parallels with the biblical text: the Old Testament poetic model corresponds to the first part, the biographical model of the Gospels to the second, and the historical model of the Acts of the Apostles to the third.

Special attention is paid to the connection of the novel to the literary biography of Joan the Baptist, an iconic figure in the European tradition. The interpretation of this image by the author is peculiar and unique to European literature.

Thus, Mosendz’s “The Last Prophet” is a lengthy multifaceted epic story about John the Baptist, based on historical sources and religious texts and reproduced at high ideological and literary levels.

Keywords: novel, myth, legend, genre, image.

Грушевський М. С. Щоденник (1902—1914 рр.): У 2 т. / упоряд., вступна стаття, коментарі С. Панькової; наук. ред. І. Гирич.

Київ: Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України, 2021—2022. Т. 1: 1902—1907. 544 с.; Т. 2: 1908—1914. 540 с., 16 іл.

До видання ввійшли всі виявлені на цей час щоденникові нотатки Михайла Грушевського за 1902—1914 рр., які зберігаються в Центральному державному історичному архіві України в м. Києві й вводяться до наукового обігу в повному обсязі вперше.

Унікальне мемуарне джерело відкриває нові сторінки життєпису М. Грушевського, репрезентує невтомну енергію професора першої кафедри української історії, керманіча наукових інституцій у Львові та Києві, етапи творення національного гранд-наративу, багатогранну діяльність ученого на ниві публіцистики, культури, видавничого руху та суспільно-політичного життя України початку ХХ ст. Виняткової ваги еґо-документ розкриває внутрішній світ, уподобання, повсякденне життя видатного історика, додає яскраві барви до його психологічного автопортрета. Перед читачем постає образ людини фундаментальних проєктів і публічного інтелектуала, захопленого поціновувача українських старожитностей і колекціонера, мандрівника і театрала.

Перший том містить фрагменти щоденника за 1902 р., єдиний виявлений запис за 1903 р., а також майже поденні нотатки за 1904—1907 рр. Другий том репрезентує нотатки за 1908 р. — середину червня 1910 р., а також купюри від початку липня 1910 р. до середини листопада 1914 р., зроблені в Київському губернському жандармському управлінні за оригінальними текстами щоденника, вилученими як «речові докази» під час арешту вченого в листопаді 1914 р.

Наші
презентації

3. Занд Ж. Малютка Фадетта. Часть первая // Отечественные записки. 1850. Т. LXIX. Март. № 3. Отд. VIII. С. 21—52; Часть вторая. Апрель. № 4. С. 161—225.
4. Кирилюк Є. Т. Г. Шевченко: Життя і творчість. Київ: Держлітвидав України, 1959. 675 с.
5. Спогади про Тараса Шевченка / укладання і примітки В. С. Бородіна, М. М. Павлюка, О. В. Бороня; передмова В. Л. Смілянської. Київ: Дніпро, 2010. 608 с.
6. Тарас Шевченко. Документи та матеріали до біографії. 1814—1861 / за ред. Є. П. Кирилюка. Київ: Вища школа, 1982. 432 с.
7. Шевченко Т. Повне зібрання творів: У 12 т. Київ: Наукова думка, 2001—2014.
8. Sand George. La Petite Fadett. Paris: Michel Lévy Frères, libraires-editeurs, 1849. Vol. 1. 335 p., vol. 2. 271 p.

Отримано 18 квітня 2022 р.

м. Київ

Palko O. Making Ukraine Soviet: Literature and Cultural Politics under Lenin and Stalin.

London: Bloomsbury Academic, 2020. 280 p.

Наприкінці 2020 р. вийшла друком англomовна монографія Олени Палько «Творимо Україну радянською: література і культурна політика за часів Леніна та Сталіна». Це інтердисциплінарне дослідження, в якому етапи конструювання радянської української культури 1917—1933 рр. відображено через життя і творчість Павла Тичини та Миколи Хвильового. У монографії аналізується модерністська поезія П. Тичини як свідчення ківських подій національної революції та громадянської війни; рання проза М. Хвильового як витоки пролетарської літератури в Україні; місце і роль обох письменників у процесах коренізації та українізації; поезія збірок «Замість сонетів і октав», «Плуг» П. Тичини як факт його ідеологічної переорієнтації; поетика памфлетів М. Хвильового, написаних під час літературної дискусії 1925—1928 рр., у фокусі розробки та реалізації проекту радянської української культури та ін. Цінність цієї професійно написаної історико-літературознавчої розвідки полягає насамперед у популяризації та доведенні самотності української літератури для англomовних читачів. О. Палько кидає виклик широко поширеній на Заході моделі вивчення радянської культури, згідно з якою всі мистецькі течії зародилися в Москві й звідти поширювалися в інші радянські республіки. Дослідниця розвінчує пропагандистську модель вищості й впливовості російських культурних тенденцій і доводить, що в 1920-х роках радянська Україна йшла власною оригінальною траєкторією культурного розвитку, яка проходила паралельно з російською.

Ірина ПУПІУРС

Наші
презентації

Концептуальна зорієнтованість на українські національні цінності керувала письменником при виборі героїв історико-біографічної прози і драматургії: Іван Франко, Леся Українка, Тарас Шевченко. В широкому літературно-історичному контексті, системно й об'єктивно В. Смілянська аналізує драму «Мужицький посол» (про І. Франка) та знаний роман «Поетова молодість». Варто підкреслити новизну відомостей про Л. Смілянського як драматурга, зокрема як автора історичної драми «Заграви» («Сагайдачний»), котру було заборонено цензурою, та мистецьки невдалих ще кількох драм. Щодо роману про Т. Шевченка, то серед цілої низки суджень зацікавлює інформація про полеміку багатьох рецензентів початку 1960-х років із деякими тезами статті молодого тоді Євгена Сверстюка «У пошуках єдино вірного образу». Свого часу й автор цієї рецензії прихильно поставився до його оцінки образу Шевченка в «Поетовій молодості», але пізніше переосмислив свою позицію: образ молодого Тараса виписано в романі рельєфно, і не тільки як борця за Україну, а і як повного сил і надій юнака-життєлюбця.

Важливо наголосити, що авторка нарисувала висвітлює й не надто відому інформацію про Смілянського-перекладача, а також подає основну бібліографію про письменника.

Закономірно, що сторінки книжки випромінюють трепетне почуття Валерії Леонідівни до свого талановитого батька, який прожив не так і багато, але встиг зробити на літературному й життєвому полі немало. Й цим заслуговує на щирі вдячність і світлу пам'ять, як заслуговує на не меншу вдячність і авторка нарисувала.

Володимир ПОЛІЩУК

м. Черкаси

Отримано 30 серпня 2022 р.

**Соловей О. Речник Апокаліпси
(До розуміння творчої місії Олесея Ульяненка):
Статті, рецензії, есеї.**

Вороновиця: Простір Літератури, 2022. 220 с.

У книжці зібрано тексти, написані упродовж 2009—2020 рр. Критик висвітлює «ситуацію письменника Олесея Ульяненка» станом на 2009 р., аналізує посмертне видання «Яйця динозавра: Збірка малої прози», «маленьку повість» «Ізгої», романи «Серафима», «Квіти Содому», «Перли і свині», «Софія», «Пророк», повістеву трилогію «Ангели помсти», повість «Седой». Розглянуто також книжки «У знятому на плівку дні: Олесь Ульяненко у спогадах», «Олесь Ульяненко. Без цензури: Інтерв'ю», подано спогади автора-критика про письменника і щоденникові записи про зустрічі з ним, висвітлено маловідомі біографічні сюжети. «Підіймаючи на поверхню життя увесь жах непристосованої людської особистості, — зазначає О. Соловей, — письменник виступає одночасно пророком і месією-провідником, героєм-розвідником і месником-самогубцем». Видання приурочене до 60-річчя від дня народження Олесея Ульяненка.

Наші _____
_____ презентації